

Centre of Expertise
Brede Welvaart & Nieuw Ondernemerschap
Powered by *avans*

Versie 1.0

April 2024

Ine Mols

Post-doc onderzoeker
Rollen in Transitie

Iets doen, hoe doe je dat?

TEASER

Een HBO-toolkit voor het ontwikkelen van agency in systeemverandering

Introductie

Veel opleidingen streven ernaar om hun studenten op te leiden tot change agents, impactmakers of veranderaars. Maar hoe help je studenten eigenlijk bij het vergroten van hun agency? Hoe zorg je ervoor dat je handelingsruimte ervaart als individu, als het gaat om grootse systeemveranderingen?

Deze toolbox is gebaseerd op een aantal pijlers

- Om actuele grote maatschappelijke uitdagingen op te lossen, is een verandering van het economisch systeem nodig.
- Om een systeemtransitie te volbrengen zijn veel verschillende rollen nodig.
- Studenten ervaren momenteel weinig agency, omdat ze een beperkt beeld hebben van mogelijke acties en geen rol voor zichzelf zien.
- Zelf acties formuleren en verkennen, draagt meer bij aan agency dan lijsten met voorbeeldacties zien.

Dit bestand is een teaser van de volledige toolkit. Hierin maak je kennis met 3 van de werkvormen.

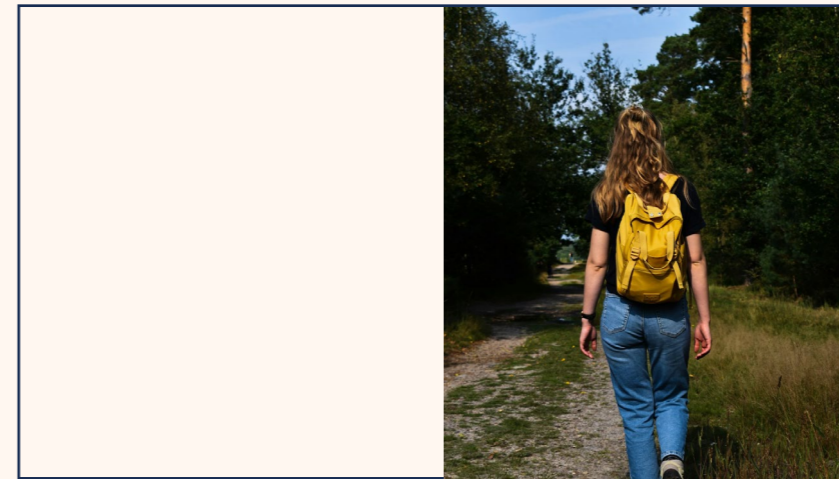


Hoe te werk gaan?

- De werkvormen in dit lespakket kunnen op veel verschillende manieren ingezet en gecombineerd worden. Ze zijn allemaal vrij te combineren, afhankelijk van de aansluiting bij de module en leerdoelen.
- Uit het onderzoek is gebleken dat de werkvormen uit 'inspiratie' 'toekomstbeeld' en 'rolmodellen' erg helpen om bij de studenten een brede basis te creëren. Om werkelijk agency te vergroten kan er toegewerkt worden naar een persoonlijk actieportfolio en een rolbeschrijving, door de werkvormen binnen 'acties' en 'eigen rol' in te zetten.
- Alternatieve combinaties voor kortere of uitgebreidere werkvormen, eventueel verbonden aan projecten, worden in het begeleidend schrijven, nader toelicht.

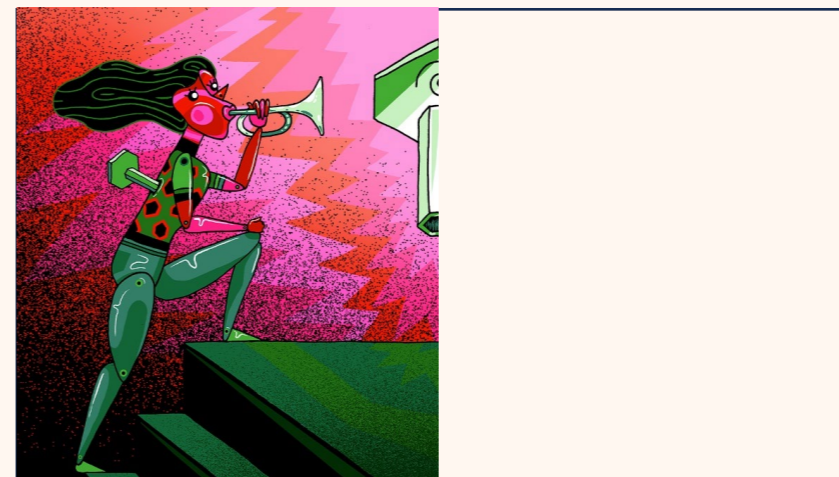
Handleiding bij deze toolbox

Elke werkvorm is uitgewerkt in een aantal slides



Docent informatie

Slides met een foto rechts bieden de uitleg van de werkvorm, geschreven voor de docent. Daaropvolgend volgt vaak een slide met specifieke tips.



Les slides

Slides met een foto links kunnen, indien gewenst, direct in lessen gebruikt worden. Ze bieden een houvast voor de werkvorm en kunnen aangepast worden om in de eigen lessen in te passen.

Overzicht Werkvormen

De werkvormen in dit lespakket kunnen op veel verschillende manieren ingezet en gecombineerd worden. Ze zijn allemaal vrij te combineren, afhankelijk van de aansluiting bij de module en leerdoelen.

Uit het onderzoek is gebleken dat de werkvormen uit 'inspiratie' 'toekomstbeeld' en 'rolmodellen' erg helpen om bij de studenten een brede basis te creëren. Om werkelijk agency te vergroten kan er toegewerkt worden naar een persoonlijk actieportfolio en een rolbeschrijving, door de werkvormen binnen 'acties' en 'eigen rol'.



Inspiratie

- Theorie en modellen
- Podcast wandeling
- Kijktips
- Inspiratie galerij maken



Toekomstbeeld

- Droombeeld en doembeeld
- Puzzel vol hoop
- Pockets of future



Acties

- Actie brainstorm
- Actie-analyse
- Actie-stretchen
- Actie ruimte vergroten
- Actie experimenten



Rolmodellen

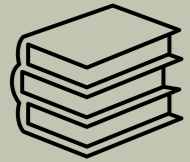
- Rolmodellen analyseren
- Irritatiemodel met kwadrantenoefening
- Rolmodellen interview

Je eigen rol

- Houding 2x2 oefening
- Houding – 'de lijn'
- Ik weet nog goed dat ...

- Model: social change
- Schrijfopdracht: rolbeschrijving

Overzicht Werkvormen



Inspiratie

- Theorie en modellen
- Podcastwandeling
- Impactgalerij maken



Inspiratie

DOCENT INFORMATIE

Podcast wandeling –

Iets doen, hoe doe je dat?

Wat: Inspiratie opdoen over de zoektocht naar 'iets doen'

Duur: 25 min wandelen + circa 15 min nabespreking

Werkvorm: studenten laten wandelen en luisteren naar een aflevering
achteraf nabespreken

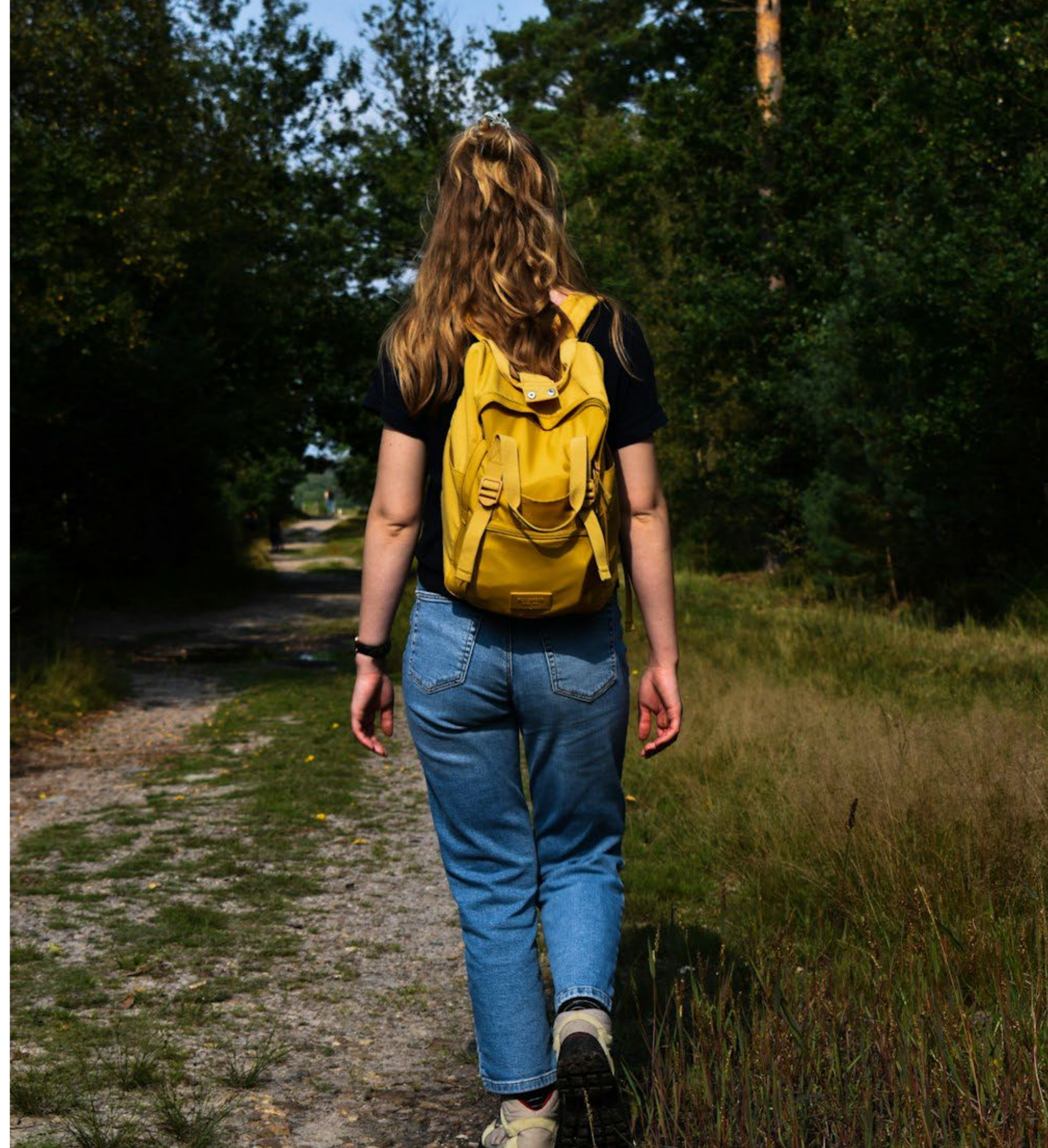
Vorbereiding: oortjes meenemen

In de podcast deelt presentatrice Nikki Dekker haar zoektocht naar wat ze kan doen om een positieve impact te maken. Hierin komen verschillende mensen aan bod die ieder een eigen invulling geven aan 'iets doen'.

Een fijne opdracht in een eerste bijeenkomst, die eventueel herhaalt kan worden met alle 3 de afleveringen. Vooral geschikt wanneer een (lange) pauze mogelijk is waarin studenten gaan wandelen om de podcast te luisteren. Maar de podcast kan uiteraard ook als huiswerk gegeven worden.

Mogelijke leerdoelen:

- De student maakt kennis met meerdere vormen van impact maken zodanig dat de eigen blik verruimt wordt.
- De studenten gaan gezamenlijk in gesprek om het begrip activisme ter discussie te stellen.
- De student doet inspiratie op voor verschillende mogelijke acties zodanig dat het actiespectrum verbreed wordt. (dit kan verbonden worden aan [actie brainstorm \[link volgt\]](#))
- De student krijgt inzicht in de zoektocht naar impact maken, zodanig dat er ruimte ontstaat voor het delen van eigen twijfelen en zoeken.





Podcast wandeling –

Iets doen, hoe doe je dat?

Ga naar Spotify en zoek de podcast
[“Iets doen, hoe doe je dat?”](#)

Ga een rondje wandelen en
luister aflevering 1 (25 min).

Denk ondertussen na:

- Welke verschillende mensen hoor je?
- In wie herken je jezelf het meest?
- Over wie verbaas je je het meest?



Podcast nabespreking –

Iets doen, hoe doe je dat?

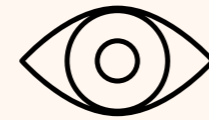
In wie herken je jezelf het meest?

- Presentatrice Nikki Dekker
- De activisten op straat
- Activist: Devika Partiman
- Hoogleraar: Jacquelin van Stekelenburg
- Kunstenaar: Devika Parteman

Wat vind je van de verschillende vormen van activisme die aan bod komen?

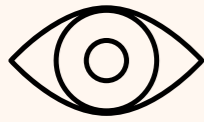
Welke verschillende soorten acties komen terug in de podcast?

Overzicht Werkvormen



Toekomstbeeld

- Droombeeld en doembeeld
- Puzzel vol hoop
- Pockets of future



Toekomstbeeld

DOCENTINFORMATIE

Droombeeld & Doembeeld

Collages van een toekomst

Wat: Onderling uitwisselen hoe je naar de toekomst kijkt

Duur: 20 min collages maken + circa 20 min bespreken

Werkvorm: Individueel collages maken, nabespreken in diverse vormen mogelijk

Vorbereiding: de collages kunnen in z'n geheel als voorbereiding worden gemaakt, maar kunnen ook goed ter plekke worden gemaakt.

Aan de hand van een uitgebreide **kaartenset** gaan de studenten aan de slag om een collage te maken over hun droombeeld en hun doembeeld van de toekomst. De afbeeldingen zijn expliciet gekozen omdat ze ambigu zijn. Zowel de opdracht als de materialen zijn daardoor open voor interpretatie, en juist deze interpretatie biedt veel ruimte voor waardevol gesprek. Zo blijkt dat een deel van de studenten geneigd is de collage vooral over de persoonlijke toekomst te maken, terwijl anderen het over hun droom- en doembeeld voor de wereld hebben. De collages kunnen aangevuld worden met andere afbeeldingen, waarbij een stapel tijdschriften vaak beter werkt dan wanneer studenten op zoek gaan naar specifieke plaatjes op internet.

Eventueel kan er meer sturing gegeven worden door aan te geven dat het midden van de collage over je persoonlijke toekomst gaat, met daar omheen het maatschappelijke beeld.

Nadat individueel collages zijn gemaakt, zijn verschillende werkvormen mogelijk om de inzichten te bespreken.



Diversiteit zonder polarisatie

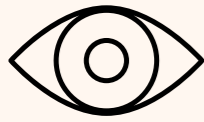
s en

DROOMBEELD

meer vrije zielen
voedselrevolutie
→ plant-based

strategische leiders
op zoek naar
ecologische balans





Toekomstbeeld

DOCENTINFORMATIE

TIPS

Droombeeld & Doembeeld

Collages van een toekomst

Tips voor begeleiding bij deze werkvorm:

- Introductie en kaders
 - Een goede introductie is belangrijk, benadruk dat het om eigen beelden gaat, dat er geen goed en foute manier is om deze opdracht te interpreteren.
- Houding als docent:
 - Toon vooral interesse en stel vragen ter opheldering van waarom studenten bepaalde dingen kiezen.
 - Begeleid studenten in het bespreken zonder oordeel naar elkaar.
- Welke vragen werken goed voor een nabespreking?
 - Kun je kort toelichten wat je collages laten zien?
 - Bestaat je droombeeld uit verschillende losse elementen of zijn de verschillende aspecten verbonden met elkaar?
 - Is de maatschappij op dit moment volgens jou dichterbij het droombeeld of dichterbij het doembeeld? Waarom zie je dat zo?

Alternatieve werkvormen:

- De collages per persoon presenteren voor de groep
- in duo's elkaar interviewen
- rondlopen en op elke droom/doem-collage 1 vraag-post-it plakken. De studenten presenteren vervolgens (in subgroepen) de collages aan de hand van de vragen. Op deze manier gaan mensen eerst kijken en interpreteren, zonder direct het verhaal te horen.

Foto door Ine Mols



Diversiteit zonder polarisatie

s en

DROOMBEELD

meer vrije zielen
voedselrevolutie
→ plant-based

strategische leiders
op zoek naar
ecologische balans





DROOMBEEELD

DOEMBEEELD

DOENBEEELD

Dreaming, Dreading and Designing



LES SLIDES

Droombeeld en doembeeld

Op elke tafel ligt een set afbeeldingen

Maak 2 collages:

droombeeld & doembeeld

Doe dit individueel, achteraf gaan we bespreken.



LES SLIDES

Droombeeld en doembeeld

Stap 1: Kies welke afbeeldingen voor jou bij een droom- of doembeeld passen.

Stap 2: Zoek aanvullende afbeeldingen in tijdschriften.

Stap 3: Stel de afbeeldingen samen tot een collage

Stap 4: Schrijf enkele kernwoorden bij de afbeeldingen

Achteraf gaan we de collages bespreken.

Overzicht Werkvormen



Acties

- Actie brainstorm
 - Acties clusteren
 - Acties aanvullen
- Actie-analyse
- Actie ruimte vergroten

- Actie experimenten
- Actie-waaier formuleren

- De werkvormen rondom Acties zijn veelal gericht op divergeren: hoe kunnen we tot veel verschillende acties komen. Deze kunnen afzonderlijk gebruikt worden, of opeenvolgend ingezet worden.
- Er zijn daarnaast twee werkvormen specifiek gericht op convergeren en verdiepen: actie-experimenten en het samenstellen van een persoonlijke actie-waaier



Acties

DOCENT INFORMATIE

Actiebrainstorm

Waarderend je actieruimte vergroten

Wat: Een brainstorm om tot een breed scala aan impactvolle acties te komen.

Duur: variabel

Werkvorm: In subgroepjes brainstormen

Vorbereiding: -

Om agency te ervaren is het nodig om inzicht te hebben in mogelijke acties. Hiervoor is het nuttig om een overzicht te krijgen van een zo breed mogelijk scala aan acties. Dit mag uiteen lopen van iets heel kleins dat je eenmalig doet, tot iets waar je je levensmissie van maakt.

In de brainstorm gaan studenten in subgroepjes proberen zoveel mogelijk acties op te schrijven. Dit begint bij acties die ze zelf doen, maar daar beperken we ons niet toe. Het mogen ook dingen zijn die ze zelf absoluut níet willen doen, maar die wel een positieve impact zouden hebben. Probeer discussie te beperken, en te focussen op de brainstorm.

Wijs studenten erop dat het helpt om acties zo specifiek mogelijk op te schrijven. Dat kan andere weer inspireren en zo is het ook makkelijker om tot veel verschillende acties te komen. Dus bijvoorbeeld niet 'bewust kopen' maar 'kleding van goede kwaliteit kopen'.

Mogelijke leerdoelen:

- De student formuleert een breed scala aan acties, zodanig dat er acties gekozen kunnen worden om zelf te ondernemen (zie actie-experimenten).
- De student maakt kennis met een breed scala aan acties, zodanig dat het eigen perspectief verbreed wordt.
- De studenten wisselen uit welke acties ze al wel of nog niet doen, zodanig dat onderling begrip ontstaat en inspiratie uitgewisseld wordt.





Acties

DOCENT INFORMATIE

TIPS

Actiebrainstorm

Waarderend je actieruimte vergroten

De basis van de brainstorm is dat we dit op een waarderende manier doen. Alles wat mensen nu al (proberen) te doen, waarderen we. Je mag elkaar wel bevragen, niet terechtwijzen. Hierbij kun je ook benoemen dat iedereen "hypocriet" is omdat we allemaal onze weg proberen te vinden in het huidige systeem.

Zorg dat studenten benoemen wat ze opschrijven, zo krijgt het groepje alle input mee en inspireren ze elkaar.

Maak als voorbereiding een lijstje voor jezelf met alle acties die je zelf doet, gebruik het model met actiedomeinen als inspiratie om tot diverse acties te komen.

Als je studenten laat clusteren, kan dat natuurlijk op verschillende manieren, dat hoeft niet per se tot clusters te leiden die op de domeinen lijken. Vaak ontstaan er bijvoorbeeld ook inhoudelijk clusters zoals: voeding, reizen/vervoer en spellen. Studenten zelf tot inzicht laten komen aan welk type actie te denken kan erg helpend zijn.





LES SLIDES

Doel vandaag: Waarderend je actieruimte vergroten

Als je meer actie-mogelijkheden ziet, vergroot dit
je *agency*

- *Brainstorm les 1: meer is altijd beter*
- *Brainstorm les 2: geen 'nee, maar'*

- *Uitgangspunt: We lezen elkaar niet de les,
uitdagen mag wel*



LES SLIDES

Actiebrainstorm

- Post-its plakken
 - Fase 1: wat doe je al (of wat laat je) om een positieve impact te maken?
 - Fase 2: Bedenk zoveel mogelijk ideeën wat je zou kúnnen doen, ook als het acties zijn die je niet direct wíl doen.
 - Fase 3: kun je de acties clusteren? Wat hoort volgens jullie bij elkaar?
 - Fase 4: kun je op basis van deze clusters nieuwe ideeën toevoegen?



LES SLIDES

Actiebrainstorm

- Fase 5: kijk naar je (geclusterde) acties en vergelijk deze met de actie-domeinen hiernaast.
Zijn er bepaalde actie-domeinen nog (bijna) leeg?
- Bedenk voor die domeinen nog een aantal acties.

